

II

(Tiesību akti, kuri pieņemti, piemērojot EK/Euratom līgumus, un kuru publicēšana nav obligāta)

IETEIKUMI

PADOME

PADOMES IETEIKUMS

(2008. gada 14. maijs)

par dalībvalstu un Kopienas vispārējām ekonomikas politikas pamatnostādņēm (2008.–2010. gads)

(2008/390/EK)

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un jo īpaši tā 99. panta 2. punktu,

ņemot vērā Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā apspriešanos Eiropadomē 2008. gada 13. un 14. martā,

tā kā Eiropas Parlaments pieņēma rezolūciju par Komisijas ieteikumu,

AR ŠO IESAKA.

A SADAĻA

**MAKROEKONOMIKAS POLITIKA IZAUGSMEI UN
NODARBINĀTĪBAI**

**A.1. Makroekonomikas politika, kas rada apstākļus lielākai
izaugsmei un nodarbinātībai**

Ekonomikas stabilitātes nodrošināšana, lai paaugstinātu nodarbinātības un izaugsmes potenciālu

Pareizi līdzsvarotas ekonomikas uzplaukuma atbalstam un izaugsmes potenciāla pilnīgai īstenošanai vajadzīga pārdomāta

makroekonomikas politika un strukturālas reformas ražojumu, darba un kapitāla tirgos. Monetārā politika var dot savu ieguldījumu, nodrošinot cenu stabilitāti un, neskarot šo mērķi, atbalstot citas vispārējās ekonomikas politikas nozares attiecībā uz izaugsmi un nodarbinātību. Jaunajām dalībvalstīm būs svarīgi, lai monetārā un maiņas kursu politika sekmētu konverģences sasniegšanu. Maiņas kursu režīmiem ir būtiska nozīme saistībā ar vispārējo ekonomisko un monetāro politiku, un tiem jābūt vērīgiem uz faktiskās un ilgtspējīgas nominālās konverģences sasniegšanu. Dalībai VKM II pienācīgā posmā pēc iestāšanās jāpalīdz šajos centienos.

Stabila budžeta stāvokļa nodrošināšana ļaus pilnīgi un simetriski cikla gaitā darboties automatiskajiem budžeta stabilizatoriem, lai stabilizētu ražīgumu ar potenciālu. Tām dalībvalstīm, kas jau ir sasniegušas stabilu budžeta stāvokli, uzdevums ir saglabāt šādu stāvokli. Pārējām dalībvalstīm ir būtiski svarīgi veikt visus vajadzīgos korektīvos pasākumus, lai, gadījumā, ja ekonomikas apstākļi uzlabojas, sasniegtu savus vidēja termiņa budžeta mērķus, tādējādi izvairoties no ciklam pielāgotas politikas un cikla gaitā nodrošinot apstākļus pilnīgai automatisko stabilizatoru darbībai pirms nākamās ekonomikas lejupslīdes. It īpaši saskaņā ar ziņojumu par Stabilitātes un izaugsmes pakta reformu, ko Eiropadome apstiprināja 2005. gada 22. martā, euro zonas un VKM II dalībvalstīm, kuras vēl nav sasniegušas savu vidēja termiņa budžeta mērķi (VTM), jāpanāk cikliski koriģētā ikgada korekcija vismaz 0,5 % apmērā no IKP, atskaitot vienreizējus un citus pagaidu pasākumus.

Atsevišķām dalībvalstīm VTM atšķiras atbilstīgi ekonomikas un budžeta stāvokļu un attīstības dažādībai. Saskaņā ar 2005. gada Stabilitātes un izaugsmes pakta reformu VTM pārskatīs, lai labāk ņemtu vērā novecošanās izraisīto fiskālo slogu. Turklāt arī saskaņā ar 2005. gada reformu valstu fiskālo noteikumu un iestāžu, tostarp pārraudzības mehānismu, ieviešana vai stiprināšana var lietderīgi papildināt paktu un atbalstīt tā mērķus.

Dažu dalībvalstu papildu problēma makroekonomikas politikā ir darboties tādā vidē, kurā raksturīga strauja "panākšana", ko dažādā līmenī papildina ārējie deficīti, straujš sniegto kredītu un finanšu pakalpojumu pieaugums. Fiskālie ierobežojumi, efektīva finanšu pārraudzība un konkurences veicināšana ir būtiski, lai apturētu ārējo un iekšējo nelīdzsvarotību. Piesardzīga nostāja fiskālajā jomā ir svarīgs līdzeklis, lai ārējos deficītus noturētu robežās, kurās iespējams nodrošināt samērīgu ārējo finansējumu. Veicinot stabilas budžeta pozīcijas, fiskālie ierobežojumi var arī mazināt pašmāju pieprasījuma strauja pieauguma risku, kas rada arvien augstāku inflāciju, un makrofinanšu riskus, kuri savukārt varētu izraisīt svārstības reālajos maiņas kursos un ilgstošu konkurētspējas zudumu. Strukturālajām reformām un pareizai politikas koordinācijai ir būtiska loma, lai palīdzētu ekonomikai izturēt ietekmi, ko rada iespējami nelabvēlīgi notikumi pasaules mēroga ekonomikā.

1. *pamatnostādne*. Nodrošināt ekonomikas stabilitāti ilgtspējīgai izaugsmei

1) Atbilstīgi Stabilitātes un izaugsmes paktam dalībvalstīm jāievēro savi vidējā termiņa budžeta mērķi. Kamēr šis mērķis vēl nav sasniegts, tām jāveic visi vajadzīgie korektīvie pasākumi, lai to panāktu. Dalībvalstīm jāizvairās no ciklam pielāgotas fiskālās politikas. Turklāt dalībvalstīm ar pārmērīgu budžeta deficītu ir jāveic iedarbīgi pasākumi, lai nodrošinātu tā tūlītēju novēršanu.

2) Dalībvalstīm ar tekošā konta deficītiem, kas draud sasniegt pārmērīgu apjomu, jārikojas, lai tos koriģētu, īstenojot strukturālas reformas, palielinot ārējo konkurētspēju un vajadzības gadījumā palīdzot veikt šīs korekcijas ar fiskālo politiku. Skatīt arī integrēto pamatnostādni "Sekmēt dinamisku un labi darbojošos EMS" (Nr. 6).

Nodrošināt ekonomikas un fiskālo stabilitāti, kas ir paaugstinātas nodarbinātības pamatā

Bez vispārīgām pārmaiņām politikā un dzīvesveidā Eiropas iedzīvotāju novecošanās apdraud Eiropas Savienības ekonomikas ilgtermiņa stabilitāti, un tas izpaužas kā zemāka potenciālā ražošanas jauda uz iedzīvotāju, jo samazinās iedzīvotāju skaits darbības vecumā un rodas lielāki pensiju, sociālās nodrošināšanas un veselības un ilgtermiņa aprūpes sistēmas izdevumi. Ja šīs iespējamās tendences netiks savlaicīgi risinātas, var būtiski pieaugt parādu slogs. Kā jau minēts Komisijas ziņojumā par ilgtspēju, vairākas dalībvalstis ir pakļautas augstam ilgtspējas apdraudējumam, bet dažas citas – vidēja līmeņa apdraudējumam.

Dalībvalstīm vajadzētu risināt sabiedrības novecošanās saimnieciskās sekas saskaņā ar vispārārtīto trīsražu stratēģiju ar nove-

cošanos saistīto budžeta problēmu risināšanai. Tam pienācīgi jāapvieno politikas virzieni, lai panāktu pietiekami strauju parāda samazināšanu, tostarp sasniedzot vidēja termiņa mērķus, un jānodrošina stimulu nodarbinātības līmeņa un darbaspēka pieejamības palielināšanai, tā kompensējot sekas, kādas radīs darbības vecuma iedzīvotāju skaita samazinājums nākotnē, kā arī jāveic pensiju un veselības aprūpes sistēmu reformas. Ir arī ļoti svarīgi modernizēt sociālās aizsardzības sistēmas, lai nodrošinātu, ka tās ir finansiāli dzīvotspējīgas, nodrošināt stimulus iedzīvotāju darbības vecumā aktīvai iesaistei darba tirgū, vienlaikus nodrošinot, ka minētās sistēmas atbalsta noteiktos pieejamības un piemērotības mērķus. Uzlabota sociālās aizsardzības sistēmu mijiedarbība ar darba tirgiem var likvidēt šķēršļus un veicināt darba mūža palielināšanos, ņemot vērā arī dzīves ilguma pieaugumu. Veselības veicināšanas politika, tostarp profilaktiska veselības aprūpe, varētu palīdzēt palielināt pie labas veselības pavadīto dzīves gadu skaitu un tādējādi atbalstīt veselības aprūpes sistēmu ilgtspēju.

2. *pamatnostādne*. Nodrošināt ekonomikas un fiskālo ilgtspēju, kas ir paaugstinātas nodarbinātības pamatā

Nemot vērā iedzīvotāju novecošanās radīto izmaksu prognozes, dalībvalstīm ir:

1) jānodrošina valsts parāda pietiekama samazināšanas gaita, lai stiprinātu valsts finanses;

2) jāreformē un jāstiprina pensiju, sociālās apdrošināšanas un veselības aprūpes sistēmas, lai nodrošinātu, ka tās ir finansiāli dzīvotspējīgas, sociāli piemērotas un pieejamas;

3) jāveic pasākumi, lai palielinātu dalību darba tirgū un darbaspēka piedāvājumu, jo īpaši sievietēm, gados jaunu un vecāka gadagājuma darba ņēmēju vidū, un jāveicina "dzīves cikla" pieeja darbam, lai palielinātu kopējo nostrādāto stundu skaitu.

Skatīt arī integrēto pamatnostādni "Veicināt "dzīves cikla" pieeju darbam" (Nr. 18 un 4, 19, 21).

Veicināt uz izaugsmi un nodarbinātību vērstu un efektīvu resursu sadali

Lai maksimāli veicinātu izaugsmi un nodarbinātību, valsts sektoram vajadzīgas pienācīgi izstrādātas nodokļu un izdevumu sistēmas, kas sekmē efektīvu resursu sadali. To var panākt, pārnesot izdevumus uz tādām izaugsmi veicinošām kategorijām

kā pētniecība un attīstība, fiziskā infrastruktūra, videi draudzīgas tehnoloģijas, cilvēkkapitāls un zināšanas, neietekmējot ekonomikas stabilitātes un ilgtspējas mērķus. Valsts resursi ir jāizmanto pēc iespējas efektīvāk un lietderīgāk. Dalībvalstis var palīdzēt kontrolēt izdevumu kategorijas, izmantojot piemērotas budžeta iestādes un fiskālās sistēmas, piemēram, noteikumus izdevumu jomā un budžeta izpildi, kas vērsta nevis uz izdevumiem, bet uz faktiskajiem sasniegumiem, kā arī ieviešot novērtējuma mehānismus, tādējādi nodrošinot konkrētu reformu pasākumu un vispārējo reformu kopumu pareizu izstrādi. Galvenās ES ekonomikas prioritātes ir nodrošināt, lai nodokļu struktūras un to mijiedarbība ar pabalstu sistēmām vairotu motivāciju strādāt un ieguldīt, veicinātu lielāku izaugsmi ar jaunām darba vietām un lielākiem ieguldījumiem un stiprinātu izdevumu efektivitāti un lietderību, lai uzlabotu valsts finanšu kvalitāti.

3. *pamatnostādne*. Veicināt racionālu resursu sadali, kas vērsta uz izaugsmi un nodarbinātību

Dalībvalstīm, neietekmējot ekonomikas stabilitātes un ilgtspējas mērķus, jānovirza valsts sektora izdevumi uz izaugsmi veicinošām kategorijām atbilstīgi Lisabonas stratēģijai, jāpielāgo nodokļu struktūras, lai stiprinātu izaugsmes potenciālu, jānodrošina, ka pastāv mehānismi, ar kuriem novērtē saistību starp valsts sektora izdevumiem un politikas mērķu sasniegšanu, kā arī jānodrošina reformu kopumu vispārēja saskaņotība.

Skatīt arī integrēto pamatnostādni "Veicināt resursu ilgtspējīgu izmantošanu un stiprināt sinerģiju starp vides aizsardzību un izaugsmi" (Nr. 11).

Nodrošināt to, lai atalgojuma attīstība veicinātu izaugsmi un stabilitāti un papildinātu strukturālās reformas

Atalgojuma attīstība var veicināt stabilus makroekonomiskos apstākļus un nodarbinātībai labvēlīgu pasākumu kopumu. Tādēļ vajadzīgs, lai patiesie algu pieaugumi atbilstu to pamatā esošajai ražīguma līmeņa izaugsmei vidējā termiņā un saskaņētu ar rentabilitātes līmeni, kas pieļauj ražīgumu, jauču un nodarbinātību veicinošus ieguldījumus. Tālab nepieciešams, lai īslaicīgi faktori, piemēram, ražīguma svārstības, ko izraisa cikliski faktori vai vienreizējs maksimālā inflācijas līmeņa uzplaisnījums, neizraisītu nestabilas tendences algu pieaugumā un algu attīstība atspoguļotu apstākļus vietējā darba tirgū. Valstīs ar sarūkošu tirgus daļu vajadzīgas ražīguma pieauguma reformas apvienojumā ar mērenību algās, lai nodrošinātu darbaspēka vienību izmaksu pielāgojumu, tādējādi atjaunojot konkurētspēju. Šie jautājumi jāņem vērā, veicot pastāvīgu dialogu un informācijas apmaiņu starp monetārajām un finanšu iestādēm un sociālajiem partneriem, izmantojot makroekonomikas dialogu.

4. *pamatnostādne*. Lai nodrošinātu, ka atalgojuma attīstība veicina makroekonomikas stabilitāti un izaugsmi, un lai palielinātu piemērošanās spēju, dalībvalstīm jāsekmē atbilstīgi pamatnosacījumi algu sarunu sistēmām, vienlaikus pilnīgi ievērojot sociālo partneru lomu, lai veicinātu nominālo algu un tādu darbaspēka izmaksu attīstību, kas ir saskaņā ar cenu stabilitāti un ražīguma tendenci vidējā termiņā, ņemot vērā kvalifikāciju atšķirības un vietējā darba tirgus apstākļus.

Skatīt arī integrēto pamatnostādni "Nodrošināt nodarbinātību veicinošu darbaspēka izmaksu attīstību un algu noteikšanas mehānismus" (Nr. 22).

Sekmēt saskaņīgu makroekonomikas politiku, struktūrpolitiku un nodarbinātības politiku

Stabilas makroekonomikas politikas uzdevums ir nodrošināt apstākļus, kas ļauj radīt darba vietas un nodrošina izaugsmi. Strukturālās reformas, kas saskaņotas ar stabilām fiskālām pozīcijām īstermiņā un vidējā termiņā, ir būtiskas, lai paaugstinātu darba ražīgumu un nodarbinātības līmeni vidējā termiņā, tādējādi veicinot izaugsmes potenciāla īstenošanu un stiprināšanu. Tās arī veicina fiskālo ilgtspēju, makroekonomikas stabilitāti un izturību pret satricinājumiem. Vienlaikus piemērota makroekonomikas politika ir svarīgākais pamats tam, lai varētu izmantot visas iespējamās strukturālo reformu priekšrocības. Ļoti svarīgi dalībvalstu vispārējā ekonomikas stratēģijā ir nodrošināt, ka tajās ir saskaņots strukturālās politikas kopums, kas atbalsta makroekonomikas režīmu, un otrādi. Jo īpaši tirgus reformām un ieguldījumam cilvēkkapitālā ir jāuzlabo tautsaimniecību vispārējā piemērošanās un pielāgošanās spēja, reaģējot uz pārmaiņām cikliskos ekonomikas apstākļos, kā arī uz tādām ilgtermiņa tendencēm kā globalizācija un tehnoloģija. Šajā sakarā nodokļu un pabalstu sistēmu reformas ir svarīgas, lai panāktu to, ka darbs ir finansiāli pievilcīgs un mazinātu šķēršļus līdzdalībai darba tirgū.

5. *pamatnostādne*. Sekmēt lielāku saskaņību starp makroekonomikas politiku, struktūrpolitiku un nodarbinātības politiku

Dalībvalstīm jāveic darba un ražojumu tirgus reformas, kas vienlaikus palielinātu izaugsmes potenciālu un atbalstītu makroekonomikas sistēmu, palielinot elastīgumu, faktoru mobilitāti un pielāgošanās spējas darba un ražojumu tirgos, reaģējot uz globalizāciju, tehnoloģijas attīstību, pārmaiņām pieprasījumā un cikliskām izmaiņām. Jo īpaši dalībvalstīm jādod atkārtots impulss nodokļu un pabalstu sistēmas reformai, lai uzlabotu motivāciju un veicinātu darba finansiālo pievilcīgumu; jāpalielina darba tirgu spēja piemēroties, apvienojot darba elastīgumu un drošību un uzlabojot iespējas atrast darbu, ieguldot cilvēkkapitālā.

Skatīt arī integrēto pamatnostādni "Veicināt elastīgumu vienlaikus ar nodarbinātības drošību un samazināt darba tirgus segmentāciju, pienācīgi ņemot vērā sociālo partneru lomu" (Nr. 21; Nr. 19).

A.2. **Nodrošināt, lai euro zona ir dinamiska un darbojas pareizi**

Kopš euro zonas izveidošanas gandrīz pirms desmit gadiem tai ir pievienojušās vēl četras valstis. Euro ir palīdzējis nostiprināt ekonomikas stabilitāti euro zonas valstīs, līdz ar to nodrošinot euro zonas valstīm labvēlīgus finansiālus apstākļus un mazinot ārēju valūtas kursa svārstību ietekmi. Samazināta izaugsme dažās euro zonas daļās un pastāvīgas novirzes izaugsmes un inflācijas jomā euro zonas valstīs rada jautājumus par to, vai iekšējā pielāgošanās euro zonā norit pietiekami raiti, un liekot domāt, ka ekonomikas politika un pārvaldības struktūras vēl nav pilnīgi pielāgojušās, lai izmantotu visas monetārās savienības priekšrocības. Tā kā euro zonas valstis vairs nevar neatkarīgi izmantot monetāro vai maiņas kursu politiku, turpmākas strukturālas reformas ir būtiskas, lai palīdzētu netraucēti pielāgoties ekonomiskiem satricinājumiem un atgūt konkurētspēju, tādējādi nodrošinot ilgtspējīgu ekonomiskās izaugsmes pamatu.

Pasākumu kopumam euro zonā jāatbalsta ekonomiskā izaugsme, vienlaikus nodrošinot ilgtermiņa ilgtspēju un stabilitāti. Pašreizējos apstākļos ir svarīgi, lai pasākumu kopums veicinātu patērētāju un ieguldītāju uzticēšanos, kas nozīmē arī apņemšanos veicināt vidēja termiņa stabilitāti. Budžeta politikai ir jānodrošina fiskālā nostāja, kas var atbalstīt cenu stabilitāti un kas ir apvienojama ar vajadzību, no vienas puses, sagatavoties sabiedrības novecošanās ietekmei un, no otras puses, panākt tādu valsts sektora izdevumu un ieņēmumu struktūru, kas veicinātu ekonomisko izaugsmi. 2007. gada aprīlī Eurogrupa vienojās, ka, "izmantojot labvēlīgos cikliskos apstākļus, vairums euro zonas dalībnieku sasniegtu savus VTM 2008. vai 2009. gadā un visiem dalībniekiem jācenšas tos sasniegt vēlākais 2010. gadā." Valsts sektora lielā īpatsvara dēļ euro zonas tautsaimniecībā valsts finanšu kvalitātei ir ievērojama ietekme uz ekonomikas rādītājiem. Ir arī ārkārtīgi svarīgi, lai resursi tiktu tērēti efektīvi un lietderīgi, tādējādi sekmējot izaugsmes potenciālu un mazinātu kropļojumus, kas rodas, finansējot valsts darbību. Vispārējās strukturālās reformas ļaus euro zonai laika gaitā paaugstināt savu izaugsmes potenciālu un nodrošināt, ka straujāka izaugsme nerada augstākas inflācijas iespējamību. Reformas, kas rada pielāgoties spējīgus, iekļaujošus un integrētus darba tirgus, lielāku konkurenci ražojumu tirgos un dziļāku finanšu tirgus integrāciju, ko papildina uz izaugsmi un stabilitāti vērsta makroekonomikas politika, ir jo īpaši nozīmīgas euro zonas dalībvalstīm, jo tās būtiski ietekmē šo valstu spēju adekvāti pielāgoties satricinājumiem.

Lai veicinātu starptautisko ekonomikas stabilitāti un labāk pārstāvētu euro zonas ekonomiskās intereses, tai ir jāspēj ar

maksimālo potenciālu piedalīties starptautiskajā monetārās un ekonomikas politikas sadarbībā. Kaut gan Eurogrupas prezidenta iecelšana amatā uz diviem gadiem kopš 2005. gada ir euro zonas ārējo pārstāvniecību padarījusi stabilāku, to jāturpina uzlabot atbilstīgi spēkā esošajiem nolīgumiem, lai euro zona varētu uzņemties savai ekonomiskajai ietekmei atbilstīgu vadošu stratēģisku lomu globālās ekonomiskās sistēmas attīstībā.

Euro zonā domino efekts ir visspēcīgākais un nepieciešamība pēc kopējas darba kārtības ir visizteiktākā. Vienota valūta un kopēja monetārā politika koordinācijai sniedz papildu dimensiju, kas var stiprināt euro zonas lomu, īstenojot izaugsmes un nodarbinātības mērķus visā ES.

6. *pamatnostādne.* Lai sekmētu dinamisku un labi funkcionējošu EMS, euro zonas dalībvalstīm ir jānodrošina savas ekonomikas un budžeta politikas labāka saskaņošana, jo īpaši:

- 1) sevišķu uzmanību pievēršot savu valsts finanšu fiskālajai ilgtspējai pilnīgā saskaņā ar Stabilitātes un izaugsmes paktu;
- 2) veicinot politikas virzienu salikumu, kas sekmē tautsaimniecības atveseļošanos un ir savienojams ar cenu stabilitāti un tādējādi īstermiņā palielina uzticēšanos uzņēmēju un patērētāju starpā, un vienlaikus ir savienojama ar ilgtspējīgu izaugsmi ilgtermiņā;
- 3) ātri izvēršot strukturālās reformas, kas palielinās euro zonas ilgtermiņa potenciālo izaugsmi un uzlabos tās ražīgumu, konkurētspēju un ekonomisko pielāgošanos asimetriskiem satricinājumiem, īpašu uzmanību pievēršot nodarbinātības politikai; kā arī
- 4) nodrošinot, ka euro zonas ietekme pasaules ekonomikas sistēmā ir proporcionāla euro zonas ekonomiskajai nozīmei.

B SADAĻA

**MIKROEKONOMIKAS REFORMAS EIROPAS IZAUGSMES
POTENCIĀLA PALIELINĀŠANAI**

Strukturālās reformas ir ļoti svarīgas ES izaugsmes potenciāla palielināšanai un makroekonomikas stabilitātes veicināšanai, jo tās palielina Eiropas ekonomikas efektivitāti un piemērošanās spēju. Ražošanas pieaugumu veicina konkurence, cilvēkkapitāls, ieguldījumi un jauninājumi. Eiropas izaugsmes potenciāla palielināšanai nepieciešama pozitīva attīstība gan darba vietu radīšanā, gan ražīguma palielināšanā. Vairāk nekā desmit gadu garumā atpalcotot no ASV ražīguma izaugsmes jomā, kopš 2005. gada vidus ražīguma pieaugums ES ir pātrinājies, lai gan vairākās pakalpojumu nozarēs ražīguma izaugsme ir apstājusies. Šādu uzlabojumu turpināšana ir svarīgs Eiropas Savienības uzdevums, jo īpaši ņemot vērā tās novecojošo sabiedrību. Paredzams, ka tikai sabiedrības novecošanās vien gandrīz uz pusi mazinās pašreizējā izaugsmes potenciāla līmeni. Tādēļ, lai saglabātu un uzlabotu dzīves līmeni nākotnē un nodrošinātu augstu sociālās aizsardzības līmeni, būtiski ir noturēt ražīguma pieaugumu, sagatavot labāk izglītotu, kvalificētu un motivētu darbaspēku un palielināt nostrādāto stundu skaitu. Turklāt ciešāka sadarbība starp dažādiem valdības līmeņiem veicinās saskaņotāku, koordinētāku un efektīvāku politikas plānošanu.

B.1. Zināšanas un jauninājumi – ilgtspējīgas izaugsmes virzītājspēks

Zināšanas, kas uzkrātas ar ieguldījumiem pētniecībā un attīstībā, jauninājumos, izglītībā, prasmēs un mūžizglītībā, ir nozīmīgs ilgtermiņa izaugsmes virzītājspēks. Lisabonas stratēģijas izaugsmei un nodarbinātībai pamatā ir politika, kuras mērķis ir palielināt ieguldījumus zināšanās un stiprināt ES ekonomikas spējas jauninājumu jomā. Tādēļ valstu un reģionālās programmas laikposmam no 2007. līdz 2013. gadam aizvien vairāk pievēršas ieguldījumiem šajās jomās saskaņā ar Lisabonas mērķiem.

Palielināt un uzlabot ieguldījumus pētniecībā un attīstībā, lai izveidotu Eiropas Zināšanu telpu

Augsts pētniecības un attīstības līmenis dod būtisku ieguldījumu jauninājumu procesā un tādējādi ievērojami veicina mūsu konkurētspēju nākotnē. Pētniecība un attīstība ietekmē ekonomikas izaugsmi vairākos veidos: pirmkārt, tā var veicināt jaunu tirgu vai ražošanas procesu rašanos; otrkārt, tā var radīt pakāpeniskus uzlabojumus jau esošajos ražojumos vai ražošanas procesos; treškārt, tā palielina valsts spēju uzņemt jaunas tehnoloģijas; un ceturtkārt, tā veicina jauninājumu potenciālu. Lai sasniegtu ilgtspējīgu izaugsmi, būtiska nozīme ir vides tehnoloģijām un ekoloģiskiem jauninājumiem.

Pētniecībai un attīstībai ES pašreiz izdod aptuveni 1,85 % no IKP (kaut gan dažādās dalībvalstīs izdevumu līmenis atšķiras – no mazāk par 0,5 % līdz gandrīz 4 % no IKP). Izdevumu

līmenis pētniecībai un attīstībai salīdzinājumā ar IKP kopš 2000. gada ir nedaudz samazinājies. Turklāt tikai apmēram 55 % no pētniecības izdevumiem ES finansē privātais sektors. Zemais privātā sektora ieguldījumu līmenis pētniecībā un attīstībā ir atzīts par vienu no galvenajiem izskaidrojumiem atšķirībai starp ES un ASV jauninājumu jomā. Vajadzīga straujāka virzība uz Eiropas Pētniecības telpas izveidi, tostarp ES kopīgā mērķa sasniegšanu – līdz 2010. gadam palielināt ieguldījumus pētniecībā līdz 3 % no IKP. Dalībvalstis tiek aicinātas savās valsts reformu programmās un ikgadējos īstenošanas ziņojumos informēt par paredzētajiem izdevumu mērķiem pētniecībai un attīstībai un par pasākumiem, lai tos sasniegtu, pievēršot īpašu uzmanību Eiropas dimensijas integrēšanai savā valsts pētniecības un izstrādes politikā. Galvenais uzdevums ir izveidot pamatnosacījumus, instrumentus un stimulus, lai uzņēmumi vairāk ieguldītu pētniecībā.

Jāracionalizē pētniecības izdevumi no valsts sektora budžeta, un jāuzlabo saikne starp valsts sektora veikto pētniecību un privāto sektoru. Jāstiprina izcilības centri un tīkli un koordinēti jāattīsta mūsdienīga pētniecības infrastruktūra, labāk jāizmanto valsts atbalsta mehānismi, lai sekmētu jauninājumus privātajā sektorā, un jānodrošina labāks valsts ieguldījumu sviras efekts, kā arī modernizēta pētniecības iestāžu un universitāšu pārvaldība. Tāpat ir svarīgi nodrošināt, lai uzņēmumi darbotos pietiekamas konkurences vidē, jo konkurence ievērojami stimulē privātā sektora izdevumus saistībā ar jauninājumiem. Turklāt enerģiski jācenšas palielināt Eiropā aktīvi strādājošo pētnieku skaitu un viņu darba kvalitāti, jo īpaši iesaistot vairāk studentu zinātniskās, tehniskās un inženierzinātņu disciplīnās, kā arī sekmējot pētnieku karjeras attīstību un mazinot šķēršļus pētnieku starptautiskai, Eiropas mēroga un starpnozaru mobilitātei, tostarp pieņemot darbā un no jauna integrējot teicamus ārvalstu un dzimtenē atgriezušos pētniekus, kā arī studentus. Pētniecības un attīstības Eiropas mēroga aspekts ir jāstiprina, veicot kopīgu finansēšanu, kāpinot kritiski nepieciešamo pētnieku skaitu un radot optimālu pētniecības infrastruktūru skaitu ES mērogā prioritārajās jomās, kur vajadzīgi ievērojami līdzekļi, un mazinot šķēršļus pētnieku, universitāšu mācītspēku un studentu mobilitātei. Lai sekmētu spējas radīt un iegūt jaunas zināšanas, ir jāpieliek lielākas pūles izglītības, jo īpaši augstākās izglītības, kvalitātes uzlabošanā un saglabāšanā.

7. *pamatnostādne*. Palielināt un uzlabot ieguldījumus pētniecībā un attīstībā, jo īpaši no privātajiem uzņēmumiem; lai to panāktu, vispārējais mērķis 2010. gadam – 3 % no IKP – ir apstiprināts ar atbilstīgu dalījumu starp privāto un valsts ieguldījumu; dalībvalstis noteiks konkrētus vidējā termiņa apjomus. Dalībvalstīm jāturpina kompleksi attīstīt pasākumu, lai atbilstīgi veicinātu pētniecību un attīstību, jo īpaši pētniecību un attīstību uzņēmējdarbībā, veicot šādas darbības:

- 1) uzlabojot vispārējos apstākļus un nodrošinot, ka uzņēmumi darbojas pievilcīgā un pietiekamas konkurences vidē;

- 2) efektīvāk un iedarbīgāk ieguldot valsts izdevumus pētniecībā un attīstībā un attīstot valsts un privātā sektora sadarbību;
- 3) attīstot un stiprinot izcilības un pētniecības iestādes dalībvalstīs, kā arī vajadzības gadījumā radot jaunas, un uzlabojot sadarbību un tehnoloģiju nodošanu starp valsts pētniecības institūtiem un privātiem uzņēmumiem;
- 4) attīstot un labāk izmantojot stimulus, lai sekmētu pētniecību un attīstību privātajā sektorā;
- 5) modernizējot pētniecības iestāžu un universitāšu pārvaldību;
- 6) nodrošinot pietiekamu daudzumu kvalificētu pētnieku, iesaistot vairāk studentu zinātniskās, tehniskās un inženierzinātņu disciplīnās un sekmējot pētnieku karjeras attīstību, kā arī pētniecībā un attīstībā nodarbinātā personāla Eiropas mēroga, starptautisko un starpnozaru mobilitāti.

Sekmēt jauninājumus

Eiropas ekonomikas dinamisms ir atkarīgs no tās spējam saistībā ar jaunradi un jauninājumiem. Šim nolūkam jāizveido ekonomikas pamatnosacījumi. Tas saistīts ar pareizi funkcionējošiem finanšu un ražojumu tirgiem, kā arī efektīviem un pieejamiem līdzekļiem, lai nodrošinātu intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanu. Jauninājumus tirgū bieži ievieš jauni uzņēmumi, kuriem var nākties saskarties ar īpašām grūtībām finansējuma iegūšanā. Tādēļ novatoriskas darbības jāsekmē ar pasākumiem, kuru mērķis ir veicināt novatorisku uzņēmumu radīšanu un izaugsmi, kā arī uzlabot to piekļuvi finansējumam. Tehnoloģiju izplatīšanu un politiku, kas vērsta uz valsts jauninājumu un izglītības sistēmu labāku integrēšanu, var veicināt, attīstot jauninājumu centrus un tīklus, kā arī ar jauninājumu atbalsta pakalpojumu, kas īpaši vērsti uz MVU. Zināšanu tālāk nodošana, sekmējot pētnieku mobilitāti, tiešās ārvalstu investīcijas (TĀI) vai ievestās tehnoloģijas, dod īpašu labumu mazāk attīstītām valstīm un reģioniem. Ārkārtīgi svarīgi ir arī vairāk stiprināt "zināšanu trijstūra" – pētniecības un attīstības, izglītības un jauninājumu – integrāciju. Jo īpaši – augstas kvalitātes izglītības un apmācības sistēmas ir viens no izcilības un jauninājumu priekšnosacījumiem.

ES plašā jauninājumu stratēģija tādējādi risina jautājumus tādās jomās kā intelektuālā īpašuma tiesības, standartizācija, valsts iepirkuma izmantošana jauninājumu veicināšanai, kopīgas tehnoloģiju ierosmes, jauninājumu veicināšana galvenajos tirgos, sadarbība starp augstākās izglītības, pētniecības un uzņēmējdarbības jomām, tostarp attiecībā uz "atvērtā koda" jauninājumiem, sekmējot jauninājumus reģionos, jauninājumus pakalpojumu jomā un ar tehnoloģijām nesaistītus jauninājumus un uzlabojot uzņēmumu piekļuvi finansējumam, jo īpaši riska kapitālam.

ES ir jārod risinājumi attiecībā uz sistēmu patentu strīdu izšķiršanai un Kopienas patentu.

8. *pamatnostādne*. Sekmēt visu veidu jauninājumus; lai to panāktu, dalībvalstīm jākoncentrējas uz:

- 1) uzlabojumiem jauninājumu atbalsta pakalpojumos, jo īpaši izplatīšanas un tehnoloģiju nodošanas jomā;
- 2) jauninājumu centru, tīklu un inkubatoru izveidi un attīstību, iesaistot universitātes, pētniecības centrus un uzņēmumus, tostarp reģionālā un vietējā līmenī, palīdzot novērst atšķirības tehnoloģiju līmenī starp reģioniem;
- 3) pārrobežu zināšanu nodošanas sekmēšanu, tostarp no tiešajiem ārvalstu ieguldījumiem;
- 4) to, lai veicinātu novatorisku ražojumu un pakalpojumu publisko iepirkumu;
- 5) labāku piekļuvi vietējam un starptautiskam finansējumam;
- 6) efektīviem un izmaksu ziņā pieejamiem līdzekļiem intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanas nodrošināšanai.

Informācijas un komunikāciju tehnoloģiju (IKT) izplatīšana saskaņā ar i2010 iniciatīvas darbībām arī ir būtisks veids, kā uzlabot ražīgumu un līdz ar to arī ekonomisko izaugsmi. ES nav spējusi pilnā mērā izmantot informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) sniegtās priekšrocības, jo īpaši tādēļ, ka vēl netiek pietiekoši ieguldīts IKT, organizatoriskos jauninājumos un prasmju attīstīšanā digitālajā jomā. Plašāka un efektīvāka IKT izmantošana un saskaņota vienotā tirgus izveide elektronisko komunikāciju pakalpojumu jomā veicinās Eiropas uzņēmumu konkurētspēju nākotnē. Ir svarīgi arī samazināt un nepieļaut elektroniskā iekšējā tirgus sadrumstalošanu, dalībvalstu starpā ieviešot savstarpēji savietojamus elektroniskos pakalpojumus visos segmentos. Atvērti IKT standarti ir lietderīgi kā savstarpējās izmantojamības un jauninājumu pamats. Jāpanāk arī tīklu drošība, informācijas drošība un privātums, kā arī konverģence. Dalībvalstīm jāveicina arī platjoslas tīklu izveidošana, tostarp reģionos ar sliktu piekļuvi pakalpojumiem, lai veicinātu uz zināšanām balstītas ekonomikas attīstību un mazinātu atšķirības starp reģioniem ekonomikas, sociālās un kultūras attīstības jomā, kā arī jāsekmē izaugsme un jauninājumi jaunu pakalpojumu jomā, atbalstot īpaši ātrdarbīgu platjoslas tīklu izveidi.

9. *pamatnostādne*. Veicināt IKT izplatību un efektīvu pielietojumu un izveidot pilnībā integrētu informācijas sabiedrību; lai to panāktu, dalībvalstīm:

- 1) jāsekmē plašs IKT pielietojums valsts dienestos, MVU un mājsaimniecībās;
- 2) jāizveido vajadzīgā sistēma attiecīgām izmaiņām darba organizācijā ekonomikā;
- 3) jāveicina spēcīga Eiropas rūpniecības klātbūtne IKT galvenajos segmentos;
- 4) jāsekmē spēcīgas IKT un saistīto nozaru, kā arī pareizi funkcionējošu tirgu attīstība;
- 5) jānodrošina tīklu un informācijas drošība, kā arī saskaņotība un savstarpējā izmantojamība, lai izveidotu informācijas tīklu bez robežām;
- 6) jāveicina platjoslas tīklu izveidošana, tostarp reģionos ar sliktu piekļuvi pakalpojumiem, lai attīstītu uz zināšanām balstītu ekonomiku. Skatīt arī integrēto pamatnostādni "Veicināt elastīgumu vienlaikus ar nodarbinātības drošību un samazināt darba tirgus segmentāciju, pienācīgi ņemot vērā sociālo partneru lomu" (Nr. 21).

Stiprināt Eiropas rūpniecības pamata konkurences priekšrocības

Stingrs rūpniecības pamats ir būtisks Eiropas ekonomikai. ES konkurētspēja ir atkarīga no ekonomikas spējas pārorientēt darbību uz tādām nozarēm, kurās ir augstāks ražīgums. Pieeja, ar kuru valsts politika veicina jauninājumus, nodarbinātību un integrētu reģionālo un cita veida politiku, atbalsta ES rūpniecības pamata uzlabošanu. Turklāt, lai sekmētu un saglabātu savu ekonomisko un tehnoloģisko vadību, Eiropai jāpalielina spēja izstrādāt un laist tirgū jaunas tehnoloģijas, tostarp IKT un vides tehnoloģijas. Jāanalizē un jāizmanto sinerģijas, kas rodas, kopīgi pievēršoties Eiropas mēroga pētniecības, normatīvajām un finansējuma problēmām, ja mēroga vai apjoma apsvērumu dēļ atsevišķas dalībvalstis vienas pašas nevar sekmīgi risināt

tirgus nepilnības. ES vēl aizvien nav spējusi pilnībā īstenot savu tehnoloģisko potenciālu. Eiropas rūpniecības politikai jātiecas nodrošināt vienādus spēles noteikumus uzņēmējiem, pamatojoties uz godīgu konkurenci. Eiropas izcilības paraugu apvienošana un valsts un privātā sektora partnerību veidošana, un sadarbība starp dalībvalstīm, kur sabiedrības ieguvumi pārsniedz privātā sektora ieguvumus, palīdzēs šo tehnoloģiju potenciālu izmantot.

10. *pamatnostādne*. Stiprināt Eiropas rūpniecības pamata konkurences priekšrocības; lai to panāktu, Eiropai ir vajadzīga stabila rūpniecības struktūra visā tās teritorijā. Nepieciešamība pēc modernas un aktīvas rūpniecības politikas nozīmē, ka jāstiprina rūpniecības pamata konkurences priekšrocības, tostarp radot pievilcīgus apstākļus gan ražotājiem, gan pakalpojumu sniedzējiem, vienlaikus nodrošinot darbību papildināmību valsts, starptautiskā un Eiropas mērogā. Dalībvalstīm:

- 1) jāsāk ar pievienotās vērtības un konkurētspējas faktoru apziņošanu galvenajās rūpniecības nozarēs un jāpievēršas globalizācijas izraisītajām problēmām;
- 2) jākoncentrējas arī uz jauno tehnoloģiju un tirgu attīstību:
 - a) tas jo īpaši nozīmē apņemšanos veicināt jaunas tehnoloģiju iniciatīvas, kuru pamatā ir valsts un privātā sektora partnerības un sadarbība starp dalībvalstīm, kas palīdzētu novērst patiesas tirgus nepilnības;
 - b) tas nozīmē arī reģionālu vai vietēju uzņēmumu kopu tīklu izveidi un attīstīšanu visā ES teritorijā, vairāk iesaistot MVU.

Skatīt arī integrēto pamatnostādni "Uzlabot atbilstību darba tirgus vajadzībām" (Nr. 20).

Veicināt resursu ilgtspējīgu izmantošanu

Ilgošā Eiropas Savienības panākumi ir atkarīgi arī no vairāku ar resursiem un vidi saistītu jautājumu risināšanas; ja šīm problēmām netiek pievērsta pienācīga uzmanība vai tās netiek risinātas ekonomiski efektīvā veidā, tās kavēs izaugsmi nākotnē. Nesenie notikumi ir spilgti parādījuši to, cik svarīga ir energoefektivitāte un Eiropas ekonomikas neaizsargātības samazināšana pret naftas cenu svārstībām. Nepieciešama integrēta pieeja klimata un enerģētikas politikai, lai palielinātu piegāžu drošību,

nodrošinātu ES ekonomikas konkurētspēju un lētas enerģijas pieejamību, kā arī – lai risinātu klimata pārmaiņu problēmas. Gan dalībvalstīm, gan Kopienai jādod savs ieguldījums, lai sasniegtu ES mērķus – līdz 2020. gadam samazināt siltumnīcas efekta izraisītāju gāzu emisijas vismaz par 20 %, panākt, ka atjaunojamo energoresursu daļa sasniedz 20 %, kā arī par 20 % uzlabot energoefektivitāti un turklāt līdz 2020. gadam sagatavoties siltumnīcas efekta izraisītāju gāzu emisijas samazinājumam par 30 % – kas būtu ES devums pasaules mēroga un vispārējam nolīgumam laika posmam pēc 2012. gada, ar nosacījumu, ka citas attīstītās valstis apņēmtos līdzīgi samazināt emisiju apjomus un ekonomiski attīstītākās jaunattīstības valstis dotu pienācīgu ieguldījumu. Jāizstrādā tāda politika, lai nodrošinātu, ka mērķi tiek sasniegti ekonomiski visefektīvākajā un izmaksu ziņā visizdevīgākajā veidā. Svarīgs uzdevums būs panākt, lai pāreju uz tādu tautsaimniecību, kas rada maz oglekļa dioksīda emisiju, veiktu saskaņā ar ES konkurētspējas saglabāšanu, atbalstot pareizu un ilgtspējīgu valsts finanšu pārvaldību un dodot ieguldījumu plašāku izaugsmes mērķu sasniegšanā atbilstīgi Lisabonas stratēģijai. Ir ļoti svarīgi, lai dalībvalstis turpinātu apkarot klimata pārmaiņas tā, lai globālās temperatūras pieaugums nepārsniegtu 2 °C virs līmeņa pirms rūpniecības laikmeta, un īstenot Kioto mērķus, kā arī 2020. gada mērķus ekonomiski efektīvā veidā. Dalībvalstīm jāaptur bioloģiskās daudzveidības samazināšanās laikposmā no šodienas līdz 2010. gadam un jāsauglabā ekosistēmu pakalpojumi, jo īpaši iekļaujot šo prasību citās politikas jomās, ņemot vērā bioloģiskās daudzveidības nozīmi konkrētām tautsaimniecības nozarēm.

Būtiski svarīga ir efektīvas un ilgtspējīgas transporta politikas izstrāde, tostarp atļaujot efektīvi iekļaut ārējās izmaksas. Šajā sakarā galvenā loma ir tirgus instrumentu izmantošanai, lai cenas labāk atspoguļotu videi nodarīto kaitējumu un sociālās izmaksas, un ir svarīgi ļaut, lai attiecīgie cenu dotie signāli izpaustos pilnībā. Jāstiprina arī ES emisiju tirdzniecības sistēma. Videi nekaitīgu tehnoloģiju un ekoloģisku jauninājumu izstrādes un izmantošanas veicināšana, kā arī publiskā iepirkuma normu pielāgošana “zaļajām prasībām”, īpašu uzmanību pievēršot MVU, un videi kaitīgu subsīdiu pārtraukšana līdz ar citiem politikas instrumentiem, tostarp nodokļiem, vides subsīdijām un maksas noteikšanu, var uzlabot novatorismu un veicināt ilgtspējīgu attīstību. Piemēram, ES uzņēmumi ir starp vadošajiem pasaulē jaunu atjaunojamo enerģijas avotu tehnoloģiju izstrādē. Saistībā ar pieaugošo spiedienu uz enerģijas cenām un aizvien lielāku klimata apdraudējumu ir svarīgi mērķtiecīgi turpināt energoefektivitātes uzlabojumus, tādējādi sekmējot gan izaugsmi, gan ilgtspējīgu attīstību.

11. *pamatnostādne*. Veicināt ilgtspējīgu resursu izmantošanu un stiprināt sinerģiju starp vides aizsardzību un izaugsmi; lai to panāktu, dalībvalstīm:

- 1) jāpiešķir prioritāte energoefektivitātei un koģenerācijai, ilgtspējīgas enerģijas veidu, tostarp atjaunojamo enerģijas avotu, attīstīšanai un videi nekaitīgu un ekoloģiski efektīvu tehnoloģiju straujai izplatīšanai a) iekšējā tirgū, no vienas puses, jo īpaši transporta un enerģētikas jomā, cita starpā, lai mazinātu Eiropas ekonomikas neaizsargātību pret naftas cenu svārstībām, un b) attiecībā uz pārējo pasauli, no otras puses, kā nozarei ar ievērojamu eksporta potenciālu;
- 2) jāsekmē ārējo vides izmaksu internalizācijas attīstīšanas veidi un saimnieciskās izaugsmes nodalīšana no vides degradācijas. Šo prioritāšu īstenošanai jānotiek saskaņā ar spēkā esošajiem Kopienas tiesību aktiem un ar darbībām un instrumentiem, kas ierosinātas Vides tehnoloģiju rīcības plānā (VTRP), cita starpā, a) izmantojot instrumentus, kas balstīti uz tirgus principiem, b) izmantojot riska līdzekļus un pētniecības un attīstības līdzekļus, c) veicinot ilgtspējīgus ražošanas un patēriņa modeļus, tostarp publiskā iepirkuma normu pielāgošanu “zaļajām prasībām”, d) pievēršot īpašu uzmanību MVU un e) izmantojot reformas attiecībā uz subsīdijām, kuru ietekme uz vidi ir negatīva un kas nav savienojamas ar ilgtspējīgu attīstību, lai pakāpeniski apturētu to piešķiršanu;
- 3) jāturpina tiekties uz mērķi apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos no šodienas līdz 2010. gadam, jo īpaši – iekļaujot šo prasību citās politikas jomās, ņemot vērā bioloģiskās daudzveidības nozīmi dažām tautsaimniecības nozarēm;
- 4) jāturpina cīnīties pret klimata pārmaiņām, īstenojot Kioto mērķus ekonomiski efektīvā veidā, jo īpaši attiecībā uz MVU.

Skatīt arī integrēto pamatnostādni “Veicināt uz izaugsmi un nodarbinātību vērstu un racionālu resursu sadali” (Nr. 3).

B.2. *Darīt Eiropu pievilcīgāku ieguldījumiem un darbam*

Tas, cik Eiropas Savienība kā reģions būs pievilcīga ieguldītājiem, ir atkarīgs, cita starpā, no tās tirgu lieluma un atvērtības, tās normatīvās vides, darbaspēka un infrastruktūras kvalitātes.

Paplašināt un padziļināt iekšējo tirgu

Lai gan preču iekšējais tirgus ir integrēts salīdzinoši labi, pakalpojumu tirgi juridiski vai faktiski joprojām ir samērā sadalīti. Pilnīga un savlaicīga Pakalpojumu direktīvas īstenošana būs nozīmīgs solis ceļā uz pilnībā funkcionējošu iekšējo tirgu pakalpojumu jomā. Šķēršļu novēršana, izmantojot administratīvā sloga samazināšanu attiecībā uz pārrobežu darbībām, palīdzēs atbrīvot neizmantoto pakalpojumu nozares potenciālu Eiropā. Svarīgi ir uzlabot nodokļu vidi. Vienotā tirgus darbību var uzlabot, veicot turpmākus pasākumus, lai novērstu nodokļu krāpšanu, likvidētu nelabvēlīgu nodokļu kompensācijas konkurenci, un nodokļu jomā ciešāk sadarbojoties dalībvalstīm, un attiecīgos gadījumos – Eiropas mērogā – vienlaikus ievērojot valstu kompetenci. Darbs šajā jomā turpināsies, tostarp, lai likvidētu šķēršļus iekšējam tirgum. Visbeidzot, finanšu tirgu pilnīga integrācija, īstenojot stratēģiju, kas izklāstīta Baltajā grāmatā par finanšu pakalpojumiem laikposmam no 2005. līdz 2010. gadam, palielinātu ražību un nodarbinātību, ļaujot lietderīgāk sadalīt kapitālu un radot labākus apstākļus uzņēmumu finanšu jomā.

Dalībvalstis ir guvušas panākumus iekšējā tirgus direktīvu transponēšanā. Tomēr turpmākiem uzlabojumiem joprojām jābūt prioritātei, lai varētu izmantot vienota Eiropas tirgus sniegtās priekšrocības. Turklāt direktīvas bieži netiek pareizi īstenotas vai piemērotas, kā liecina lielais skaits Komisijas uzsāktu pārkāpumu procedūru. Dalībvalstīm savstarpēji jāapmainās ar labāko praksi un jāsadarbojas ar Komisiju, lai nodrošinātu, ka to iedzīvotāji un uzņēmumi saņem visas iespējamās priekšrocības saistībā ar iekšējā tirgus tiesību aktiem. Piemēram, vēl daudzi uzlabojumi ir vajadzīgi attiecībā uz publiskā iepirkuma praksi. Šādi uzlabojumi būtu pamanāmi, ja palielinātos atklāti izsludinātā publiskā iepirkuma daļa. Turklāt atklātāka iepirkuma procedūra ļautu dalībvalstīm ievērojami ietaupīt budžeta līdzekļus.

12. *pamatnostādne*. Paplašināt un padziļināt iekšējo tirgu; lai to panāktu, dalībvalstīm:

- 1) jāpātrina iekšējā tirgus direktīvu transponēšana;
- 2) jānosaka par prioritāti stingrāka un labāka iekšējā tirgus tiesību aktu īstenošana;
- 3) jānovērš atlikušie šķēršļi pārrobežu darbībām;

4) efektīvi jāpiemēro ES publiskā iepirkuma noteikumi;

5) jāveicina pilnībā funkcionējošs pakalpojumu tirgus, vienlaikus saglabājot Eiropas sociālo modeli;

6) jāpātrina finanšu tirgus integrācija, konsekventi un saskaņoti īstenojot un ieviešot Finanšu pakalpojumu rīcības plānu. Skatīt arī integrēto pamatnostādni "Uzlabot atbilstību darba tirgus vajadzībām" (Nr. 20).

Nodrošināt atvērtus un konkurētspējīgus tirgus Eiropā un ārpus tās

ES ir ļoti ieinteresēta atvērtā pasaules mēroga tirdzniecības sistēmā. Tā kā ES ir vadošā loma pasaulē tirdzniecības un ieguldījumu jomā, mūsu atvērtība nodrošina zemākas rūpniecības izmaksas, bet patērētājiem – zemākas cenas, kā arī konkurences stimulu uzņēmumiem un jaunus ieguldījumus. Vienlaikus ES ir svarīgi izmantot tās ietekmi starptautiskās sarunās, lai panāktu arvien lielāku tirgu atvērtību, kam vajadzētu radīt savstarpējas priekšrocības. Tādēļ ES saglabā savu apņemšanos vēl vairāk samazināt šķēršļus tirdzniecībai un ieguldījumiem, vienlaikus turpinot būt nelokāma attiecībā uz negodīgu praksi tirdzniecībā, ieguldījumu jomā un izkropļotu konkurenci. Ir svarīgi strādāt kopīgi ar mūsu galvenajiem tirdzniecības partneriem, lai izveidotu kopēju savietojamu normatīvo noteikumu un standartu vidi, tostarp sadarboties starptautiskā mērogā, lai veicinātu starptautisko finanšu tirgu efektivitāti un stabilitāti.

Konkurences politikai ir bijusi galvenā loma, nodrošinot uzņēmumiem vienādus spēles noteikumus ES. Noderīgi ir arī pievērsties plašākai normatīvai videi saistībā ar tirgiem, lai sekmētu tādu apstākļu, kas ļauj uzņēmumiem efektīvi konkurēt, jo īpaši ņemot vērā konkurētspējas ārējos aspektus mūsu pašu iekšējās politikas izstrādē un īstenošanā. Eiropas tirgu atvēršanu lielākai konkurencei var panākt, samazinot atlikušā valsts atbalsta vispārējo līmeni. Tam jānotiek vienlaikus ar atlikušā valsts atbalsta novirzīšanu par labu konkrētiem horizontāliem mērķiem. To ir sekmējusi valsts atbalsta noteikumu pārskatīšana.

Strukturālās reformas, kas atvieglo iekļūšanu tirgū, ir īpaši efektīvas konkurences veicināšanā. Tās ir īpaši svarīgas tādos tirgos, kuri iepriekš bijuši pasargāti no konkurences ar darbībām, kas vērstas pret konkurenci, monopoliem, pārmērīgu reglamentāciju (piemēram, atļaujas, licences, minimālā kapitāla prasības, juridiski šķēršļi, veikalu darba laiki, regulētas cenas utt. var kavēt efektīvas konkurences vides attīstību) vai tirdzniecības aizsardzības dēļ.

Turklāt pieņemto pasākumu īstenošanai, lai konkurencei atvērtu ar tīkliem saistītas nozares (elektrības un gāzes, transporta, telekomunikāciju un pasta pakalpojumu nozarēs), jāpalīdz nodrošināt zemākas vispārējās cenas un lielāku izvēli, vienlaikus garantējot iedzīvotājiem pakalpojumu sniegšanu, kuri ir vispārējās tautsaimniecības interesēs. Konkurences un regulatīvajām iestādēm jānodrošina pietiekama konkurence liberalizētos tirgos. Jānodrošina augstas kvalitātes pakalpojumu, kuri ir vispārējās tautsaimniecības interesēs, pienācīga sniegšana par pieņemamu cenu.

Patērētāji, kas apzinās savu ietekmi un veic apdomātas izvēles, ātrāk atalgos efektīvus pakalpojumu sniedzējus. Lai uzlabotu patērētāju tiesību aktu īstenošanu, kas patērētājiem dod ietekmes iespēju un atver iekšējo tirgu intensīvākai konkurencei mazumtirdzniecības līmenī, ir nepieciešami turpmāki centieni.

Ārējā atvērtība tirdzniecībai un ieguldījumiem, palielinot gan eksportu, gan importu, ir būtisks stimuls izaugsmei un nodarbinātībai un tādējādi var stiprināt strukturālās reformas. Atvērta un spēcīga globālās tirdzniecības sistēma ir būtiski svarīga Eiropas ekonomikai. Vērienīga un līdzsvarota nolīguma sekmīgai noslēgšanai Dohas sarunu kārtā, kā arī divpusējo un reģionālo brīvās tirdzniecības nolīgumu izstrādāšanai vēl vairāk jāatver pasaules tirgi tirdzniecībai un ieguldījumiem, tādējādi veicinot potenciālās izaugsmes palielināšanos. ES ir gatava sniegt palīdzību saviem tirdzniecības un ieguldījumu partneriem, lai sekmētu vispārējos standartus, un jo īpaši – lai atbalstītu jaudu palielināšanu jaunattīstības valstīs.

13. *pamatnostādne.* Nodrošināt atvērtus un konkurētspējīgus tirgus Eiropā un ārpus tās un izmantot globalizācijas sniegtās priekšrocības; lai to panāktu, dalībvalstīm jānosaka par prioritāti šādas darbības:

- 1) novērst reglamentējošos, tirdzniecības un citus šķēršļus, kas pārmērīgi kavē konkurenci;
- 2) efektīvāk piemērot konkurences politiku;
- 3) konkurences un regulatīvajām iestādēm izlases veidā pārskatīt tirgus, lai atklātu un likvidētu šķēršļus konkurencei un iekļuvei tirgū;
- 4) samazināt valsts atbalstu, kas kropļo konkurenci;
- 5) saskaņā ar Kopienas programmu novirzīt atbalstu par labu tādiem konkrētiem horizontāliem mērķiem kā pētniecība, jauninājumi un cilvēkkapitāla optimizācija, kā arī skaidri noteiktām tirgus nepilnībām;
- 6) veicināt ārējo atvērtību, arī no daudzpusējā aspekta;
- 7) pilnībā īstenot pasākumus, kas pieņemti, lai konkurencei atvērtu ar tīkliem saistītas nozares, ar mērķi nodrošināt efektīvu konkurenci integrētos tirgos Eiropas mērogā. Tajā pašā laikā pakalpojumu, kuri ir vispārējās tautsaimniecības interesēs, sniegšana par pieņemamām cenām ir svarīga konkurētspējīgā un dinamiskā ekonomikā.

Uzlabot Eiropas un dalībvalstu tiesisko regulējumu

Lai izveidotu vidi, kurā norisinās tirdzniecības darījumi par konkurētspējīgām cenām, liela nozīme ir tirgus regulēšanai. Tā arī ļauj labot tirgus nepilnības vai aizsargāt tirgus dalībniekus. Tomēr tiesību aktu un regulējuma kumulatīvā ietekme var radīt ekonomikai ievērojamas izmaksas. Tādēļ ir svarīgi, lai tiesību akti būtu rūpīgi izstrādāti, proporcionāli un tīktu regulāri pārskatīti. Eiropas un valstu normatīvās vides kvalitāte ir kopīgu saistību un dalītas atbildības jautājums gan ES, gan dalībvalstu līmenī.

Labākas tiesību aktu izstrādes kultūra ir sākusi iesakņoties ES. Komisijas pieejā labākai tiesību aktu izstrādei tiek rūpīgi izvērtēta jaunu vai pārskatītu tiesību aktu saimnieciskā, sociālā un vides ietekme, lai noteiktu iespējamus kompromisus un sinerģijas starp dažādiem politikas mērķiem. Turklāt tiek izskatīta iespēja vienkāršot spēkā esošos noteikumus, tostarp administratīvo slogu, un novērtēta vienkāršošanas ietekme uz konkurētspēju. Visbeidzot, Komisija ir pieņēmusi pieeju jaunu un spēkā esošo ES tiesību aktu administratīvo izmaksu mērīšanai, un ir noteikts vērienīgs mērķis – līdz 2012. gadam par 25 % samazināt slogu, kas izriet no ES tiesību aktiem un to transponēšanas valstu līmenī.

Dalībvalstīm savās kompetences jomās jānosaka vienlīdz vērienīgi mērķi attiecībā uz samazināšanu valstu mērogā. Lai samazinātu administratīvo slogu, dalībvalstīm aktīvi jāveicina sabiedriskie elektroniskie pakalpojumi un plaši jāizmanto IKT līdzekļi. Kopumā dalībvalstīm jāpieņem vispārēja un precīzi formulēta labākas tiesību aktu izstrādes stratēģija, iekļaujot tajā atbilstīgas institucionālās struktūras, pārraudzības mehānismus un resursus un iesaistot attiecīgas ieinteresētās personas. Dalībvalstīm sistemātiski jāizvērtē izmaksas un ieguvumi, kas saistīti ar likumdošanas iniciatīvām un pārskatīšanu. Tām jāuzlabo noteikumu kvalitāte, saglabājot savus mērķus, un jāvienkāršo spēkā esošie tiesību akti. Tām izvērsti jāapspriežas par normatīvo iniciatīvu izmaksām un ieguvumiem, it īpaši gadījumos, kad tas ir saistīts ar kompromisu rašanu starp dažādiem politikas mērķiem. Dalībvalstīm arī jānodrošina, ka pienācīgi tiek apsvērtas regulējuma alternatīvas. Tas ir īpaši svarīgi maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), kam parasti ir visai ierobežoti resursi Kopienas un valsts tiesību aktos noteikto normatīvo prasību izpildei. Tādējādi īpaša uzmanība jāpievērš tam, vai MVU būtu iespējams pilnībā vai daļēji atbrīvot no administratīvo prasību izpildes.

14. *pamatnostādne*. Radīt konkurētspējīgāku uzņēmējdarbības vidi un veicināt privāto iniciatīvu ar labāka regulējuma palīdzību; lai to panāktu, dalībvalstīm:

- 1) jāmazina administratīvais slogs, kas uzlikts uzņēmumiem, jo īpaši MVU un jaunizveidotiem uzņēmumiem;
- 2) jāuzlabo spēkā esošo un jauno noteikumu kvalitāte, vienlaikus saglabājot to mērķus, sistemātiski un stingri izvērtējot to ekonomisko, sociālo (tostarp veselības) un vides ietekmi, vienlaikus apsverot un pilnveidojot ar noteikumiem saistītā administratīvā sloga izvērtēšanu, kā arī ietekmi uz konkurētspēju, tostarp attiecībā uz piemērošanu;
- 3) jāmudina uzņēmumi attīstīt to korporatīvo sociālo atbildību.

Eiropai efektīvāk jāveicina uzņēmējdarbība, un tai ir vajadzīgs lielāks uzņēmumu skaits, kas gatavi uzsākt radošus vai novatoriskus pasākumus. Politikā jāizveido sistēma novatoriskiem MVU, kuriem ir augstas pievienotās vērtības un augstas izaugsmes potenciāls. Jāatbalsta informācijas iegūšana par uzņēmējdarbību visos izglītības un apmācības veidos, un jānodrošina attiecīgo prasmju apgūšana. Uzņēmējdarbības aspekts jāiekļauj mūžizglītības procesā, sākot jau no skolas. Jāveicina partnerību veidošana ar uzņēmumiem. Uzņēmumu veidošanu un izaugsmi

var veicināt, uzlabojot nosacījumus piekļuvei finansējumam, efektīvāk izmantojot finansiālu starpniecību un pastiprinot ekonomiskos stimulus. Tas var ietvert nodokļu sistēmu pielāgošanu tam, lai atalgotu veiksmīgu darbību, ar algām nesaistīto darbaspēka izmaksu samazināšanu un administratīvā sloga samazināšanu jaunizveidotiem uzņēmumiem, jo īpaši nodrošinot attiecīgus uzņēmējdarbības atbalsta pakalpojumus (īpaši jauniem uzņēmējiem) un izveidojot vienas pieturas aģentūras. Īpašs uzsvars ir liekams uz īpašumtiesību, tostarp ģimenes uzņēmumu, nodošanas atvieglošanu un glābšanas un pārstrukturēšanas procedūru uzlabošanu, jo īpaši ar efektīvākiem tiesību aktiem bankrota jomā. Dalībvalstīm jāveicina arī IKT un MVU izvēšana, lai uzlabotu ražīgumu un veicinātu eksportēšanu, atbalstot tiešsaistes administratīvās procedūras. Pienācīga uzmanība jāpievērš īpašajiem šķēršļiem, ar ko saskaras sievietes uzņēmējas, un jāatrod un jāattīsta atbalsta iespējas, lai palielinātu sieviešu uzņēmēju skaitu. Priekšlikumi, kurus iekļaus topošajā "Mazās uzņēmējdarbības aktā" ES, ko iesniegs Komisija, ir jāizstrādā tā, lai panāktu, ka tie veicina MVU izaugsmes un darba vietu radīšanas potenciālu.

15. *pamatnostādne*. Sekmēt uzņēmējdarbības kultūru un radīt MVU labvēlīgāku vidi; lai to panāktu, dalībvalstīm:

- 1) jāuzlabo piekļuve finansējumam, jo īpaši mikrokredītiem un citiem riska kapitāla veidiem;
- 2) jāstiprina ekonomiskie stimuli, tostarp vienkāršojot nodokļu sistēmas un samazinot ar algu nesaistītās darbaspēka izmaksas;
- 3) jāstiprina MVU novatorisma potenciāls;
- 4) jānodrošina attiecīgie atbalsta pakalpojumi, piemēram, vienas pieturas aģentūru izveide un valsts atbalsta tīklu uzņēmumiem veicināšana, lai labvēlīgi sekmētu to veidošanu un izaugsmi saskaņā ar Mazo uzņēmumu hartu. Turklāt dalībvalstīm jāstiprina izglītība un apmācība uzņēmējdarbības jomā attiecībā uz MVU. Tām arī jāatvieglo īpašumtiesību nodošana, ja vajadzīgs – jāmodernizē savi tiesību akti bankrota jomā un jāuzlabo glābšanas un pārstrukturēšanas procedūras.

Skatīt arī integrētās pamatnostādnes "Veicināt uz izaugsmi un nodarbinātību vērstu un racionālu resursu sadali" (Nr. 3) un "Skmēt visu veidu jauninājumus" (Nr. 8, Nr. 23 un Nr. 24).

Paplašināt un uzlabot Eiropas infrastruktūru

Moderna infrastruktūra (transports, energoresursi un digitālā komunikācija) ir nozīmīgs faktors, kas ietekmē reģionu pievilcību. Tas atvieglo personu, preču un pakalpojumu kustību Eiropas Savienībā. Samazinot transporta un komunikāciju izdevumus un paplašinot tirgus, savstarpēji saistīti un savietojami Eiropas komunikāciju tīkli palīdz veicināt starptautisko tirdzniecību un uzturēt iekšējā tirgus dinamiku. Turklāt notiekošā ar tīkliem saistīto nozaru liberalizācija Eiropā veicina konkurenci un stimulē lielāku efektivitāti šajās nozarēs.

Attiecībā uz nākotnes ieguldījumiem Eiropas infrastruktūrā par prioritāti jāuzskata 30 prioritāro transporta projektu īstenošana, kas ir noteikti Parlamenta un Padomes Eiropas transporta tīkla (TEN) pamatnostādņēs, kā arī uzsākšanai gatavu transporta, atjaunojamu enerģijas avotu un platjoslas komunikāciju, un pētniecības pārrobežu projektu pabeigšana (norādīti Eiropas Izaugsmes iniciatīvā), kā arī Kohēzijas fonda atbalstīto citu transporta projektu īstenošana. Jāpievēršas arī valstu infrastruktūras vajajām vietām. Piemērotas infrastruktūras cenu noteikšanas sistēmas var veicināt infrastruktūras efektīvu izmantošanu un ilgtspējīga modālā līdzsvara attīstību.

16. *pamatnostādne*. Lai paplašinātu, uzlabotu un sasaistītu Eiropas infrastruktūru un pabeigtu prioritāros pārrobežu projektus ar īpašu mērķi panākt valstu tirgu lielāku integrāciju paplašinātajā ES, dalībvalstīm:

- 1) jārada piemēroti apstākļi uz resursiem orientētam transportam, enerģijai un IKT infrastruktūrām, par prioritāti uzskatot TEN tīklā iekļautos, papildinot Kopienas mehānismus, jo īpaši pārrobežu daļas un perifērijas reģionus, kā būtisku apstākli, lai panāktu veiksmīgu tīklu industriju atvēršanu konkurencei;
- 2) jāizvērtē valsts un privāto partnerību attīstīšana;
- 3) jāizvērtē piemērotas infrastruktūru cenu noteikšanas sistēmas izveide, lai nodrošinātu infrastruktūru efektīvu izmantošanu un ilgtspējīga modālā līdzsvara attīstību, liekot uzsvāru uz tehnoloģiju izmaiņām un novatorismu un ņemot vērā ar vidi saistītās izmaksas un ietekmi uz izaugsmi.

Skatīt arī integrēto pamatnostādni "Veicināt IKT izplatību un efektīvu pielietojumu un izveidot pilnībā integrētu informācijas sabiedrību" (Nr. 9).

Briselē, 2008. gada 14. maijā

Padomes vārdā —
priekšsēdētājs
A. BAJUK